

Folkbibliotek ger medborgarskap i informationssamhället

Text och bild:
Anne Hederén,
Länsbibliotek Östergötland
och Birgitta Winlöf,
Länsbibliotek Dalarna

*Till Learning Center på
Birminghams bibliotek kommer
människor i alla åldrar för att
studera på distans.*

Bibliotekens roll i det livslånga lärandet är i högsta grad en aktuell fråga i våra grannländer. "Libraries, Learning and Life" var temat för Anglo Scandinavian Conference som ägde rum 17-20 maj 2003 i Exeter. Konferensen, som firade 50-års jubileum i år, följdes av en studieresa i England. Deltagarna kom från Sverige, Norge, Danmark, Finland, Island och England. Projektledarna i Kulturrådets projekt "Folkbibliotek och vuxnas lärande" disponerade några av Sveriges platser.

Det stora kvardröjande intrycket från konferensen och studieresan är hur folkbibliotek genom statliga satsningar, helhetstänkande och socialt engagemang kan utvecklas till nav i samhället. Tack vare de senaste årens satsningar har folkbiblioteken i Storbritannien fått starkare identitet och större målmedvetenhet i sin verksamhetsinriktning.

Folkbiblioteken regeringens redskap

I Storbritannien har folkbiblioteken blivit regeringens redskap för att möjliggöra ett digitalt medborgar-

skap. Genom ny informations- och kommunikationsteknik har det ytligt sett blivit lättare att nå information, men egentligen mycket svårare att hitta den. Användarna behöver hjälp med att hitta, värdera och använda informationen. Informationskompetens anses som en viktig kunskap för att kommunerna och dess invånare ska kunna utvecklas inom näringslivet, utbildningsområdet och för människors sociala status.

"The Peoples Network"

I projektet "The Peoples Network" har motsvarande två miljarder svenska kronor investerats i folkbiblioteken. 200 miljoner GBP har använts till nätverk (datorer, anslutningar), 50 miljoner GBP till elektroniskt material samt 20 miljoner GBP till kompetensutveckling för bibliotekspersonalen. Ett av skälen är att man fr o m 2005 skall kunna få all offentlig service online. Man är medveten om att många av dem som utnyttjar den offentliga servicen är de som är mindre bemedlade, äldre, funktionshindrade, arbetslösa, de som har problem med läs- och skrivsvårig-

heter, dvs just de som kanske inte har tillgång till en dator i hemmet eller kunskap om hur man använder den. Att stödja dessa människor blir då naturligt för folkbiblioteken.

"Learn Direct"

Regeringen har satsat stort på sin agenda för "social inclusion"¹. Genom olika program försöker man stödja livslångt lärande för människor i alla åldrar. "Learn Direct" kallas en statlig storsatsning på livslångt lärande. Genom "Learn Direct", som fungerar som ett virtuellt folkuniversitet för distansstudier, utvecklas Internet-baserade kurser i samverkan med lokala utbildningsorganisationer. I många kommuner ligger ett "Learn Direct-Centre" i, eller i nära anslutning till, biblioteket. Hit kommer personer i alla åldrar för studera på distans. På vissa kurser (t ex IT-kurser) fungerar bibliotekspersonalen som handledare.

¹ Socialt engagemang / initiativtagande

Biblioteken har bytt fokus

Man har enträget arbetat med att göra biblioteken till navet i kommunerna. Biblioteken samarbetar ofta med sociala myndigheter. Man sysslar med barn och språk, läs- och skrivträning, sifferfärdighet; för ungdomar anordnar man t ex "Homework Help Club". Biblioteket skall vara en informationsresurs för utbildning och arbete, man står till tjänst med information till näringslivet och man samarbetar med studie- och yrkesvägledningen. På vissa håll finns vägledningsinformation i en sk "Learning Shop" i nära anslutning till biblioteket. I det strategiska arbetet för framtiden har man därmed också bytt fokus från bibliotekens innehåll till användarna. Som en företrädare för Birminghams bibliotek uttryckte det:

- We have stoped focus on what we have *got*, instead we try to se what we can *do* for people.²

Samarbete med andra organisationer

Man satsar också mycket på nya biblioteksbyggnader. Under vår studieresa fick vi möjlighet att besöka de nya biblioteken i Bournemouth, Leamington Spa, Brixworth, March och Norwich. Den genomgående idén har varit samarbete med andra organisationer för utnyttjande av bibliotekslokalerna. T ex Connexions (arbetar med ungdomar i åldern 13-19 år), Care Direct (för de över 60 år), Employment Service (arbetsförmedling), Pensions Service (pensions-frågor).

Online Centers på folkbibliotek

The Peoples Network har samverkat med regeringsprogrammet "UK online". "UK online" är en portal som utgör en inkörsport till information om kommunal och statlig förvaltning. I satsningen ingår etablerandet av sk. "Online Centres" med utbildad personal för hand-

ledning. Två tredjedelar av dessa ligger nu i folkbibliotek.

Det sammantagna intrycket är att bibliotekens status i Storbritannien har höjts avsevärt. Inom kommunerna ses de som den resurs som kan bidra till både enskilda människors, kommunens och näringslivets utveckling. Man har man satsat mycket på ny teknik, men även varit lyhörd för användarnas åsikter om hur ett bibliotek skall se ut och vad det skall innehålla. Detta är en dialog som fortsätter i olika former.

Länkar

An Investment in Knowledge: Library and Information Services in the United Kingdom 2002;

<http://www.britishcouncil.org/infoexch/lisuk/index.htm>

Framework for the Future: Libraries, Learning and Information in the Next Decade. Department for Culture, Media and Sport

http://www.culture.gov.uk/global/publications/archive_2003/

UK-online

<http://www.ukonline.gov.uk/Home/Homepage/fs/en>

Bournemouth Library

http://www.bournemouth.gov.uk/leisure/Libraries/Info/A_New_Central_Library.asp

Leamington Library

http://www.cilip.org.uk/groups/plg/award_2001/leamington.html

Brixworth Library

http://www.cilip.org.uk/groups/plg/award_2001/brixworth.html

March Library

http://www.cilip.org.uk/groups/plg/award_2001/march.html

Norfolk & Norwich Millenium Library

<http://www.theforumnorfolk.com/>

² "Vi har slutat fokusera på vad vi *har* utan ser mer till vad vi kan *göra* för människor."

The Forum - Milleniumbiblioteket i Norwich inbyst i ett köpcenter i hjärtat av staden - en dynamisk och spännande plats som ger biblioteksidén en ny skepnad.

Foto: Anne Hederén

Artikelförfattarna arbetar bägge som projektledare inom Kulturrådets nationella projekt "Folkbibliotek och vuxnas lärande".